

הזכות לשוויון ואוטונומיה של הפרט

עו"ד עדי ניב-יגודה

ביטוח הבריאות הממלכתי, התשנ"ד - 1994

סעיף 1 –

" ביטוח הבריאות הממלכתי לפי חוק זה, יהא מושתת על עקרונות של צדק, שוויון ועזרה הדדית."

חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו (1992)

- הזכויות שקשורות בכבוד האדם בקשר ענייני הדוק יהיו חלק מן הזכות.
- זכות לעומת אינטרס.

סוגי שוויון

- שוויון פורמאלי – יחס שווה לכולם. דגש על הזדמנות שווה.

- שוויון מהותי – יחס שווה לשווים ויחס שונה לשונים. הדגש על שוויון בתוצאה.

הבסיס להפעלת מבחן השוויון המהותי הוא מבחנו של אריסטו: יחס שווה לשווים ויחס שונה לשונים כאשר השוונות רלבנטיות.

עיגון חוקתי

- הזכות לשוויון לא "נולדה" עם חקיקת חוקי היסוד, אלא היתה קיימת עוד לפני כן.
- עקרון השוויון לא מצוין מפורשות באף אחד מחוקי היסוד הנוגעים לזכויות האדם, אבל פרשנות שנתנה הפסיקה למונח "כבוד האדם" היא שקבעה כי עקרון השוויון הוא חלק בלתי נפרד מחוקי היסוד.

המצב המשפטי

• שב"ן – פוגע בשוויון אבל עומד בתנאי פסקת ההגבלה

- הפגיעה בזכות נעשית בחוק או על פי חוק מכוח הסמכה מפורשת.
- החוק הולם את ערכיה של מדינת ישראל.
- החוק נועד לתכלית ראויה.
- הפגיעה היא במידה שאינה עולה על הנדרש.
- תשלום מינימאלי.
- גבית תשלום על פי קריטריון גיל אינו יוצר אבחנה פסולה.

• בחירת רופא תמורת תשלום – פגיעה בשוויון (בג"צ 4253/02)

אוטונומיה של הפרט

" לכל אדם זכות יסודית לאוטונומיה. זכות זו הוגדרה כזכותו של כל פרט להחליט על מעשיו ומאוייו בהתאם לבחירותיו, ולפעול בהתאם לבחירות אלה..."

(ע"א 2781/93 דעקה נ' בית החולים כרמל)

המצב המשפטי

- מבחינה משפטית לא ניתן לגזור מכוח עקרון האוטונומיה של הפרט את חובת המדינה לאפשר בחירת רופא.
- זכות בחירת רופא אינה בליבת שירותי ההכרח שאדם זקוק להם – זכות בחירת רופא אינה זכות גרעינית כחלק מהזכות ל-"כבוד".
- נדרש איזון בין אוטונומיה של הפרט ובין טובת הציבור (משאבים ציבוריים).

שינויים בעולם הרפואי בעקבות חוק זכויות החולה

ועקרונות היסוד

לפני

אחרי

• גישה פטרנליסטית	• אוטונומיה של הפרט
• בטיחות ברמה האישית	• בטיחות כערך מערכתי
• סודיות	• שקיפות
• תיעוד מידע רפואי מצומצם	• זרימת מידע חופשית
• תגובה לצורך "תוך כדי הליכה"	• הצרכים מוערכים ונצפים מראש
• השליטה בידי המטפל	• השליטה בידי המטופל
• מטפל עיקרי	• טיפול על פי התמחות

זכויות יסוד הן לעולם יחסיות. כאשר אנו שואלים
האם יש זכות מסוימת התשובה תמיד תלויה בנסיבות.